

ŽIVALI V NAŠI OKOLICI

MOJCA RUDOLF

Center šolskih in obšolskih dejavnosti, dom Medved, Rovte

mojca.rudolf@guest.arnes.si

IZVLEČEK

Spoznavanje in preučevanje živih organizmov ter naravnih procesov najlažje poteka v naravnem okolju. V šoli v naravi imamo to možnost, da se lahko učenci učijo v naravnem okolju in pridejo v stik z živimi in seveda tudi neživimi bitji. Seveda pa je potrebno učence pred začetkom dejavnosti ustrezno motivirati in jih spodbuditi za samostojno raziskovanje in učenje. V prispevku je opisanih nekaj primerov dejavnosti, ki so bili pri učencih dobro sprejeti. Z njimi pri učencih spodbudimo zanimanje za učenje, raziskovanje narave, v našem primeru za spoznavanje živali, živalskih bivališč in za razumevanje različnih okoljskih problemov, ki pri tem nastanejo.

KLJUČNE BESEDE: šola v naravi, motivacija, živi organizmi, raziskovanje

UVOD

V šoli v naravi pomagamo učencem, da pridejo v ponoven stik z naravo. Mnogi preživijo veliko časa pred TV in računalnikom, kar pripelje do pomanjkanja fizične kondicije in odtujitve od narave. Poslanstvo šole v naravi je, da učenci postanejo aktivni. Lastne izkušnje učencev so osnova za uspešno učenje in njihov razvoj. Učenje je aktiven proces, kjer ustvarjaš svoje lastno znanje. Izkušnje otrok in čutno zaznavanje narave pa so osnova za aktivno učenje. Spoznavanje narave z vsemi čutili utrdi doživetje narave in nam da občutek pripadanja naravi. Lastno doživljanje narave ustvari temelje za učenje in učencem omogoči spoznavati raznolikosti naravnega okolja. S pomočjo različnih načinov motivacije pa lahko učence spodbudimo za bolj doživeto in natančno raziskovanje naravnega okolja.

OPREDELITEV PROBLEMA

Motivacijo lahko opredelimo kot notranje stanje, ki vzbuja, usmerja in ohranja vedenje. Preučevanje motivacije se osredotoča na to, kako in zakaj ljudje začno aktivnosti, ki so usmerjene proti specifičnim ciljem. Upoštevati moramo osebnostne dejavnike in dejavnike okolja, prav tako tudi notranje in zunanje vire motivacije (Woolfolk, 2002). Motivacija, ki izvira iz dejavnikov, kot so interes ali radovednost, se imenuje intrinzična ali notranja motivacija. To je naravna težnja iskanja in osvajanja izzivov, kjer sledimo osebnim interesom. Kadar smo notranje motivirani, ne potrebujemo spodbud ali kaznovanja, ker je aktivnost že sama po sebi nagrada. Nasprotno pa, kadar naredimo nekaj zato, da bi zaslužili oceno ali nagrado, se izognili kazni ali zadovoljili učitelja, imamo opravka z ekstrinzično ali zunanjo motivacijo. Večina motivacij vsebuje elemente obeh.

Bilo bi čudovito, če bi vsi učenci prišli k nam že motivirani za učenje, vendar ni tako. Zato moramo učence produktivno vključiti v delo oz. jih motivirati za učenje. Naloge, ki jih dajemo učitelji, vplivajo na motivacijo. Ko se učenci srečajo z nalogo, ki se povezuje z

njihovimi interesi, spodbuja njihovo radovednost ali se povezuje z življenjskimi situacijami, potem bodo učenci bolj verjetno motivirani za učenje.

Učitelji moramo pri učencih že na samem začetku zbuditi zanimanje in navdušenje za posamezne dejavnosti. Pri tem je najpomembnejše, da privabimo pozornost otrok, premagujemo njihovo pasivnost in jih usmerimo v nadaljne aktivnosti. Z osredotočanjem pozornosti otrok odvrnemo tudi morebitne disciplinske težave, še preden se pojavijo. Zato moramo začetne dejavnosti zelo natančno izbrati, se prilagoditi starosti in strukturi skupine.

CILJI

- samostojno raziskovanje učencev pri pouku naravoslovnih vsebin in spoznavanje živih organizmov;
- spoznavanje živalskih bivališč in njihovih lastnosti;
- spoznavanje zunanje zgradbe kopenskih živali.

PRIMERI DEJAVNOSTI ZA VZBUJANJE POZORNOSTI

1.1) Proga preživetja z zavezanimi očmi

Učence za spoznavanje in raziskovanje živih bitij lahko motiviramo tudi s hojo po proggi preživetja z zavezanimi očmi. Vrvico napeljemo med različnimi ovirami (drevesa, grmi ...). Paziti moramo, da na poti odstranimo vse možne dejavnike, ki bi učence ovirali pri hoji ob vrvici in da vrvico speljemo dovolj nizko, da jo lahko dosežejo vsi učenci. Na vrvico na večih mestih pritrdimo sledi, ki pripadajo živalim (rogovi, kosti, dlako, perje, bivališče, ostanke hrane ...). Naloga učencev je, da se z zavezanimi očmi sprehodijo ob vrvici in si poskušajo zapomniti čim več predmetov, ki so pritrdjeni na vrvico. Če dejavnost izvajamo v poletnem času, se lahko učenci po poti sprehodijo bos. Učence ob vrvici spremljamo in jih postopoma spuščamo na pot; tisti, ki pride prvi na cilj, lahko pomaga ostalim sošolcem, da igra hitreje poteka. S pomočjo te igre želimo učence spodbuditi, da na poti prepoznajo čim več živalskih sledi, ki jih lahko srečamo tudi v naravi. Ob koncu igrice odidemo v gozd, kjer učenci samostojno iščejo sledi, ki pripadajo živalim.

1.2) Sestavljanje živali iz naravnega materiala

Učenci lahko v gozdu živali spoznavajo tudi tako, da jih poiščejo v gozdnih tleh. Pri spoznavanju večjih živali in njihove zgradbe pa jih motiviramo tako, da iz naravnega materiala (ki ga obvezno poiščejo na tleh!) sestavijo določeno žival. Učence razdelimo v primerno velike skupine, vsaki skupini razdelimo sliko posamezne živalske vrste. Učenci s pomočjo naravnega materiala sestavijo določeno žival in so pri tem pozorni na vse sestavne dele živali. Ob koncu si pogledamo njihove izdelke in se pogovorimo o zunanji zgradbi kopenskih živali.

1.3) Opazovanje mokric

Med živalmi gozdnih tal so tudi mokrice, ki ne morejo živeti na suhem. S pomočjo naslednjega poskusa učencem pokažemo, kako si sami poiščejo vlažen kraj za življenje. V gozdu pod kamenjem, podrtimi drevesi, vejami poiščemo mokrice. Kos papirnate brisače prepognemo čez pol in jo položimo v banjico. Drugi kos papirnate brisače prepognemo, ga zmočimo in prekrijemo drugo polovico banjice. Mokrice stresemo na sredino pladnja in pokrijemo s časopisnim papirjem. Čez nekaj minut preverimo, kateri del banjice so si izbrale mokrice.

2.1) Živalska bivališča

Za učence pripravimo zbirko različnih živalskih bivališč, ki si jo skupaj pogledamo v učilnici (različna ptičja gnezda, osirji, bivališča čebel, sršenov ...). Učence spodbudimo, da prepoznavajo materiale s pomočjo katerih živali izdelujejo svoja bivališča, primerjajo lastnosti bivališč ter stalnost oblik in načina izdelave. Na tak način jih spodbudimo za iskanje in prepoznavanje bivališč v naravi.

Spoznavanje živalskih bivališč

Učenje o bivališčih se nadaljuje v naravnem okolju (gozd, travnik), kjer imajo učenci možnost, da tudi sami poiščejo različna bivališča živali.

Iskanje bivališč v naravnem okolju.

2.2) Zbiranje pajkovih mrež

Na sprehodu v naravo z učenci iščemo pajkove mreže. Pajčevino poškopimo z lakom za lase, jo posipamo z otroškim pudrom in ponovno poškopimo z lakom za lase. Za pajčevino potisnemo trši barvni papir. Papir dvignemo tako, da se pajčevina ujame nanjo. Porežemo niti, ki držijo pajčevino in pustimo, da se pajčevina na papirju posuši.

2.3) Izdelovanje valilnic

Z učenci lahko izdelujemo tudi valilnice iz lesa. Pripravimo ves potreben material in jih spremljamo pri delu, ter skrbimo za njihovo varnost. Učence opozorimo, da je pri izdelavi valilnic pomembna velikost odprtine. Od tega je odvisno, katere ptice bodo v valilnici gnezdile. Premer odprtine: 25 – 27 mm (plavček)

28 – 32 mm (velika sinica)

35 – 42 (škorec)

Valilnice je najbolje postaviti v smeri proti V ali J. Streho lahko pritrdimo tudi tako, da nam ornitolog vsako leto preveri, ali je v valilnici nov zarod. Dobro pa je tudi, da iz valilnic enkrat na leto počistimo star material in tako preprečimo razmnoževanje zajedalcev.

ZAKLJUČEK

Od začetnega motiviranja učencev oz. zbuditve navdušenja je odvisno delo pri pouku (v naravi). Zato je tudi potrebno, da začetne dejavnosti pravilno izberemo in pri tem upoštevamo značilnosti posamezne skupine, predvsem starost in njihovo predznanje. Opisali smo nekaj primerov dejavnosti s pomočjo katerih učence seznanimo z obravnavano tematiko in jih spodbudimo za nadaljnje samostojno raziskovanje živih bitij.

VIRI

Fitzsimons, C. (1997). 50 zamisli za otroke v naravi. Radovljica, Didakta.

Woolfolk, A. (2002). Pedagoška psihologija. Ljubljana, Educy.

www.naturskola.se

www.sharingnature.com